

Goudplevier *Pluvialis apricaria* en Kleine Goudplevier *Pluvialis fulva* in West-Siberië en mogelijkheid tot vorming van hybriden

A viewing on the zone of overlap of the breeding areas of Golden Plover *Pluvialis apricaria* and Pacific Golden Plover *Pluvialis fulva* in Western Siberia and the possibility of creating hybrids in this area

O.J.P. Eenshuistra

Inleiding

Hoewel in de literatuur, voorzover mij bekend, slechts een paar maal is gerapporteerd over hybridisatie tussen beide soorten lijkt het mij zinvol dit aspect iets nader te belichten.

Het voorkomen van twee nauw verwante soorten in een grootschalig areaal met wisselende numerieke dominantie van genoemde soorten aan de periferie, doet mij veronderstellen dat de omstandigheden gunstig zijn ten aanzien van interspecifieke contacten die resulteren in het ontstaan van kruisingsprodukten. Met name in de beide noordelijke provincies, waar nog een behoorlijk aantal vangers actief is, verkeren deze personen in de meest kansrijke positie om zo'n voorwerp in handen te krijgen en te beschrijven. Evenals het aantreffen van de Kleine Goudplevier *Pluvialis fulva*, of zelfs van *Pluvialis dominica*, mogen wij de mogelijkheid niet uitsluiten dat er vanuit het overlappend broedgebied in West-Siberië hybridische Goudplevieren onze streken kunnen passeren.

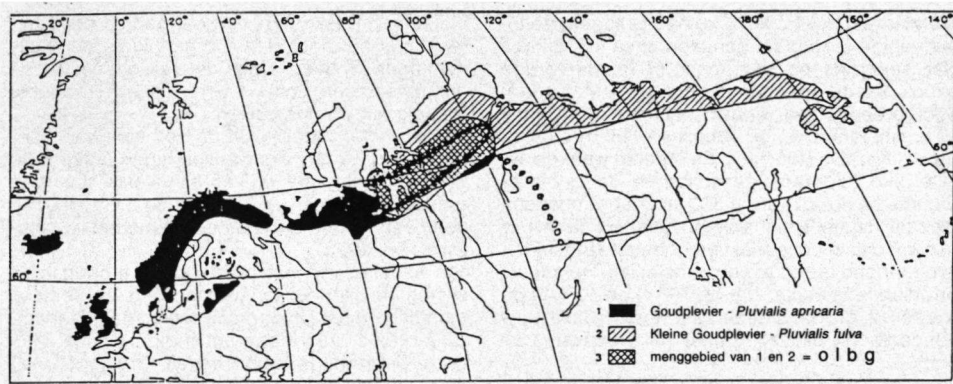
Ten aanzien van zo'n hybride, aangetroffen op het eiland Malta, is een korte beschrijving bekend. Wij komen hier in het verdere verloop nog nader op terug. De kaartjes die in dit stuk voorkomen, werden samengesteld naar Voous 1960 (Europese deel) en Kozlova 1961 (Aziatische deel) en zij dienden voor het intekenen van diverse gegevens. Wij zien verder met belangstelling uit naar het verschijnen van de band waarin het genus *Pluvialis* zal worden behandeld in Illicev & Flint's Handbuch der Vögel der Sowjetunion. Dit mede met het oog op de grenzen van de broedgebieden van de Goudplevier *Pluvialis apricaria* en de Kleine Goudplevier *Pluvialis fulva*. Volgens Johansen (1960) is *apricaria* klaarblijkelijk steeds verder in oostelijke richting opgeschoven.

Enige geografische gegevens met betrekking tot het overlappend broedgebied van *Pluvialis apricaria* en *Pluvialis fulva* in West-Siberië

Hiertoe bekijken wij de kaartjes die zijn weergegeven door Johansen (1960) en Kozlova (1961). Het gaat hierbij om een gebied dat gelegen is op schiereilanden Jamal, Gydan en Taimyr. Beide auteurs geven aan dat het overlappend broedgebied begint bij circa 67° O, dat is het westen van het schiereiland Jamal. In het zuiden wordt de grens ongeveer gevormd door de poolcirkel op 66½° N. Vervolgens loopt het gebied geleidelijk iets omhoog in oostnoordoostelijke richting naar Chatanga, gelegen aan de rivier met de zelfde naam, op circa 103° O. Het overlappend broedgebied eindigt aldaar ongeveer en de beneden-

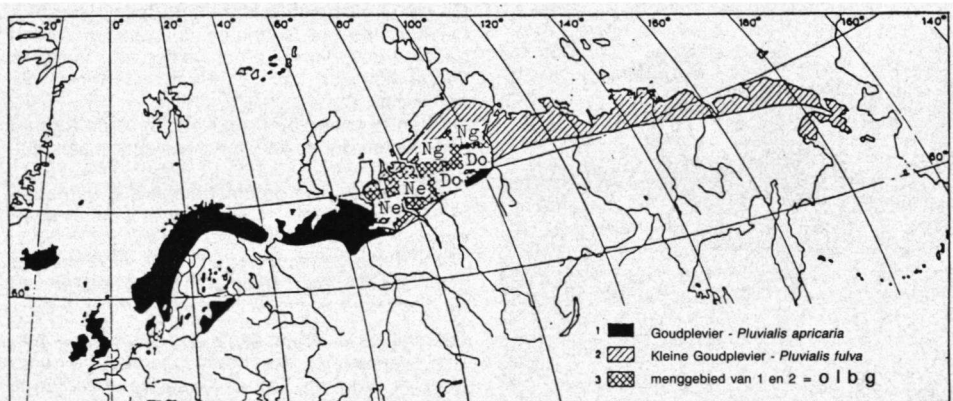

Kleine Goudplevier *Pluvialis fulva* in broedkleed gefotografeerd in juni 1976 in de Koryakse Hooglanden (Koryakskoye Nagor'ye) van Noordoost-Siberië. Foto: Pavel S. Tomkovich, Moskou.

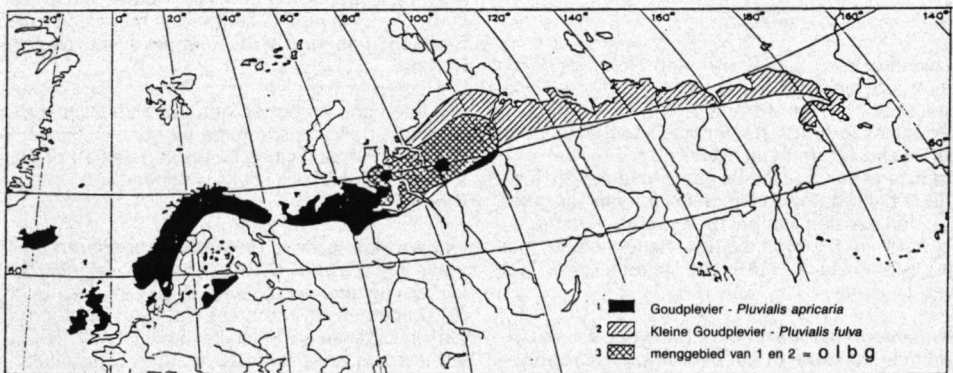
Broedgebieden van de Goudplevier *Pluvialis apricaria* en de Kleine Goudplevier *Pluvialis fulva* in Eurazië.

Ingetekend het broedgebied van *Pluvialis apricaria* in het overlappend broedgebied volgens Johansen (1960) en de begrenzing in zuidelijke richting van het broedgebied van *Pluvialis fulva* door de zelfde auteur (kaartje samengesteld naar Voous (1960) en Kozlova (1961) door O.J.P. Eenshuistra).

Broedgebieden van de Goudplevier *Pluvialis apricaria* en de Kleine Goudplevier *Pluvialis fulva* in Eurazië.

Met vermelding van de namen der inheemse Siberische volkeren aanwezig in het overlappend broedgebied gelegen in West-Siberië. Ng = Nganasan, Do = Dolgan, Ne = Nenets. Nganasan en Nenets behoren tot de Samoeden (kaartje samengesteld naar Voous (1960) en Kozlova (1961) door O.J.P. Eenshuistra).

Broedgebieden van de Goudplevier *Pluvialis apricaria* en de Kleine Goudplevier *Pluvialis fulva* in Eurazië.

Aangevuld met terugmeldingen (●●) van *Pluvialis apricaria* uit het overlappend broedgebied gelegen in West-Siberië (kaartje samengesteld naar Voous (1960) en Kozlova (1961) door O.J.P. Eenshuistra).

grens is iets boven 70° N komen te liggen; de totale lengte is globaal gemeten circa 1.300 km. Het enigszins op een meer of minder brede strook of tong gelijkend patroon van het overlappend broedgebied vanaf het schiereiland Jamal naar Chatanga, is bij Johansen (1960) smaller dan bij Kozlova (1961). Op de breedte waar de Jenisej de zuidgrens aansnijdt, is de gebiedsbreedte bij Kozlova circa 600 km en bij Johansen globaal de helft hiervan. Bovenal op Taimyr is het verschil in oppervlakte met betrekking tot het overlappend broedgebied aanzienlijk. Het meest opvallende is echter dat op 70° N en 100° O de stippellijn, die het broedareaal van *Pluvialis fulva* aangeeft, vrij plotseling naar het zuidoosten afbuigt.

Johansen (1960) zegt dat in Oost-Siberië het broedgebied de kust volgt en de bergtoendra bereikt, zuidwaarts tot 55 N. Wat het laatste betreft kan worden opgemerkt dat hierover, op het kaart-

Kleine Goudplevier *Pluvialis fulva* in broedkleed gefotografeerd in juni 1976 in de Koryakse Hooglanden (Koryakakoye Nagor'ye) van Noordoost-Siberië.
Foto: Pavel S. Tomkovich, Moskou.

je van Kozlova, niets is te vinden. Schrijver dezes somt hier enige verschillen op die hij reeds tegenkwam bij het samenstellen van het boek 'Goudplevier en Wilstervangst', uitgegeven door de Fryske Akademy in 1973.

Na inzage van het artikel geschreven door Knox (1987) blijkt dat diens voorstelling van de grenzen, ten aanzien van het broedareaal van *Pluvialis fulva* in Siberië, redelijk overeenstemt met hetgeen Kozlova (1961) ons in haar werk laat zien.

Etnische bijzonderheden betreffende de inheemse volkeren in het overlappend broedgebied

Bij het bestuderen van zo een interessant gebied gaat men zich onwillekeurig afvragen wat voor mensen zich daar bevinden. Seebohm (1901),

die zelf door een deel van dat gebied heeft gereisd met het doel aldaar ornithologische waarnemingen te doen, heeft diverse ontmoetingen met inheemsen, zoals Juraks, Ostjaks, Dolgans, Samoeden en dergelijken.

Het is echter moeilijk uit de verhalen van Seebohm een juiste indruk te verkrijgen omtrent de verspreidingsgebieden van de diverse stammen en rassen. Judge (1983) in National Geographic geeft een kaartje met de woongebieden van arctische volkeren.

Ten aanzien van het overlappend broedgebied wonen de Nenets ten westen van de Jenisejmondning en het Dolgan-volk ten oosten daarvan. Uitgebreider informatie ontving ik, via het Arctisch Centrum Rijksuniversiteit Groningen, uit een brief van mevrouw dr. I. Lulof en met verwijzing naar literatuur. (Levin & Potapov 1964, Wood & French 1989, Forsyth 1992).

In het kort komt het erop neer dat, binnen de grenzen van het overlappend broedgebied, het volk van de Nenets de schiereilanden Jamal en Gydan bewoont.

Op het uitgestrekte schiereiland Taimyr woont in het noorden het Nganasan-volk en ten zuiden daarvan de Dolgan. In het westen van Taimyr is verder nog een klein deel van het Nenetsvolk aanwezig.

De Nentsy (meervoud van Nenets) en de Nganasans vallen onder de overkoepelende naam Samoeden.

Voor een deel zijn de inheemsen nog nomaden of halfnomaden die in de zomer in tenten wonen en een zwervend bestaan leiden. Ze houden zich in het algemeen bezig met de visvangst, de jacht op pelsdieren en de teelt of het houden van rendieren.

Verskillende technieken uit de 20ste eeuw hebben evenwel ook hun intrede gedaan bij de inheemse volkeren. Om een paar voorbeelden te noemen. Pijl en boog en speer zijn allang vervangen door geweren. Het vangen van Poolvossen geschiedt ook meest met stalen veerklemmen in plaats van de primitieve houten vallen met steenverzwaring. Er zijn hier en daar scholen gesticht en sommige inheemsen trekken naar de dorpen en steden. Hun oude levenswijze is voor ons het best te vergelijken met die van de Saamen (Lappen) in de toendra's van Noord-Europa.

Het speuren naar en de exploitatie van gas en olie heeft ook invloeden gehad op de levensomstandigheden van sommige inheemsen. Bovendien vindt er aantasting plaats van de natuur. De toendra is namelijk zeer kwetsbaar voor zwaar verkeer.

Het voorkomen van *Pluvialis apricaria* en *Pluvialis fulva* in het overlappend broedgebied

Uit de historische beschrijving van Seebohm (1901) kunnen wij vernemen dat hij in de toendra tussen Dudinka en Golchika een nest met vier eieren van de Aziatische Goudplevier *Pluvialis fulva* vond en dat ze op de toendravlakten veel paren van de Aziatische Goudplevier passeerden. In de toendra bij Golchika was de Aziatische Goudplevier de gewoonte vogel en ze broedden

op iedere plaats die ze bezochten. De Europese Goudplevier *Pluvialis apricaria* daarentegen was zeer zeldzaam en ze schoten slechts één paar, aldus Seebohm.

Johansen (1960) laat ons weten dat de westgrens van het broedgebied van *fulva* op het schiereiland Jamal ligt. De noordgrens wordt in West-Siberië vermoedelijk gevormd door de kust van de IJzee.

Ten aanzien van *Pluvialis apricaria* ligt de noordgrens ongeveer tussen de struiktoendra en arctische toendra. Op het schiereiland Gydan trof men *fulva* in de noordelijkste delen talrijk aan en ook aan de Jenisej trechter kwamen ze veelvuldig voor. Op Taimyr bereikt de verbreiding in ieder geval 75° N waar ze nog talrijk waren. De zuidgrens is de zelfde als bij *apricaria*, namelijk de boomtoendra; *fulva* is aldaar echter aanzienlijk zeldzamer. Hij werd daar waargenomen op Jamal, aan de Jenisej en op zuidelijk Taimyr.

In de toendra van Jamal, waar *apricaria* en *fulva* beide menigvuldig naast elkaar voorkomen, prefereert *fulva* meer de drogere plaatsen en *apricaria* de vochtiger. Dit werd ook geconstateerd voor de Jenisej en het schiereiland Taimyr. In de westelijke delen van West-Siberië wordt *fulva* slechts zelden op de trek aangetroffen, terwijl hij in de oostelijke delen veelvuldig voorkomt, aldus informatie van Johansen (1960).

Zijn de omstandigheden in het overlappend broedgebied gunstig voor het ontstaan van hybriden?

Van Anatiden is bekend dat het voorkomen van twee nauw verwante soorten in een overlappend broedgebied hybridisatie in de hand werkt en dat zulke bastaarden ook in staat zijn weer nakomelingen voort te brengen (Johnsgard 1960, Delacour 1964).

Welnu, zo een situatie doet zich voor in West-Siberië waar *Pluvialis apricaria* en *Pluvialis fulva* naast elkaar voorkomen en qua uiterlijk zeer veel gelijkenis vertonen.

Het is door diverse onderzoekers in situ geconstateerd dat *fulva* meer een voorkeur heeft voor drogere plaatsen in de toendra en *apricaria* in het algemeen de wat vochtiger plaatsen opzoekt (Johansen 1960). Uit mededelingen van waarnemers blijkt, dat aan de noordelijke periferie van het overlappend broedgebied *apricaria* in mindere mate voorkomt dan *fulva*, die gaandeweg alleen de hoognoordelijke toendra bewoont. Aan de zuidelijke periferie, gevormd door de struiktoendra, is het net andersom gesteld en is *fulva* aanzienlijk zeldzamer dan *apricaria* (Johansen 1960). Het lijkt mij niet onaanmerkelijk dat numerieke dominantie van de ene dan wel de andere soort wellicht mede een rol zou kunnen spelen in het ontstaan van kruisingsproducten, in het bijzonder indien er verlies van partners plaatsvindt bij de soort die in de minderheid is.

Komen er tijdens de trekperiode in onze streken Goudplevieren voor die afkomstig zijn uit het overlappend broedgebied?

Deze vraag kan bevestigend worden beant-

woord. Tot 31 augustus 1992 zijn er eigenlijk maar drie terugmeldingen voorhanden die echt uit het overlappend broedgebied komen en één niet ver buiten de periferie.

De coördinaten verstrekte het Vogeltekstation te Heteren en zij luiden als volgt:

1. 70° 11' N 72° 30' O   2. 68° 54' N 69° 20' O
3. 69° 18' N 88° 06' O   4. 66° 36' N 66° 42' O

De eerstgenoemde drie komen uit het overlappend broedgebied en met name nummer 3 die uit het hartje daarvan stamt.

Speek & Speek (1984) vermeldden ook al drie vondsten, op het kaartje bij de Goudplevier *Pluvialis apricaria*, afkomstig uit het overlappend broedgebied. Het is duidelijk dat Goudplevieren *Pluvialis apricaria* uit het besproken gebied onze streken passeren.

Omtrent de mate waarin dit plaatsvindt is op grond van het geringe aantal terugmeldingen geen uitspraak te doen. Het is een bekend feit dat ook van de populaties uit de broedgebieden, gelegen in landen van Noord-Europa relatief zeer geringe aantallen meldingen binnenkomen. De bevolkingsdichtheid is namelijk in de broedgebieden bijzonder laag. In het overlappend broedgebied van West-Siberië slechts 0-0,4 inwoners per vierkante kilometer; in streken langs rivieren, riviermondingen en baaien (0,4-2 inwoners per vierkante kilometer (Times Atlas 1974). Het is naar mijn mening geenszins uitgesloten dat de hier te lande aangetroffen exemplaren van de Kleine Goudplevier *Pluvialis fulva* uit het overlappend broedgebied en/of omgeving, gelegen in West-Siberië afkomstig zijn.

Wij mogen er rekening mee houden dat hier tijdens de trekperioden hybriden van *Pluvialis apricaria* X *Pluvialis fulva* zouden kunnen voorkomen.

De vangers van Goudplevieren in noordelijk Friesland, Groningen en overige delen van ons land, die gezamenlijk een respectabel aantal Goudplevieren door de vingers krijgen, zijn het meest kansrijk om zo een hybride aan te treffen.

De aanwezigheid van de Kleine Goudplevier *Pluvialis fulva* in Nederland en daarbuiten

Van 1896 af tot heden zijn in Nederland, hoofdzakelijk in Friesland, vijftien vondsten in de literatuur geregistreerd van de Kleine Goudplevier *Pluvialis fulva* (Snouckaert van Schauburg 1908, Commissie van de Nederlandse Avifauna 1970), Roselaar 1990).

Door de laatstgenoemde auteur is één van deze vondsten, afkomstig uit Birdaard november 1900, geïdentificeerd als een Amerikaanse Goudplevier *Pluvialis dominica*. De laatst bekende vangst van *Pluvialis fulva* vond plaats bij Abbega (Friesland) op 8 november 1990 (Jukema & Van der Veen 1990).

Rekening houdend met het feit dat de verblijfplaats van enige vondsten (huiden) niet bekend is, waardoor onderzoek niet mogelijk was (Roselaar 1990), komen wij tot een verdeling van de aantallen over de maanden als volgt: februari 2; maart 1; oktober 2; november 2; december 3. In totaal dus tien exemplaren *Pluvialis fulva*, waarvan de determinatie als juist mag worden be-

schouwd. Er zijn bovendien nog enige veldwaarnemingen bekend welke niet alle zijn geverifieerd en geaccepteerd. Vrij recente waarnemingen zijn een Kleine Goudplevier *Pluvialis fulva* van 13-18 september 1991 bij Middelburg en een dito exemplaar 20 september-5 oktober 1991 op Texel (Dutch Birding 13: 229).

Van beide vogels zijn foto's genomen en afgebeeld in Dutch Birding. Uit oude literatuur (Gätke 1891) is bekend dat in de maanden juni-juli *Pluvialis fulva* op Helgoland voorkwam. De vogels werden geschoten ten behoeve van de wetenschappelijke collectie, namelijk 25 juni 1857 een mooi uitgekleurd mannetje, 18 juni 1860 een jong wijfje en 11 juli 1867 een mannetje in uitzonderlijk fraai prachtkleed.

Van deze drie voorwerpen zijn tevens biometrische gegevens vermeld. De hier te lande verzamelde exemplaren van *Pluvialis fulva* hebben wij te danken aan de inspanning van vangers van Goudplevieren.

Gelet op de maanden waarin meestal werd gevangen, was de vangst van de vogel in broedkleed hier niet te verwachten.

Gedurende de periode waarin Gätke de vogels verwierf, was de nettenvangst van Goudplevieren hier nooit toegestaan en was buitendien voor de vangers om diverse redenen niet geschikt. Ik ben van mening dat het niet onmogelijk dient te worden geacht dat een enkele *Pluvialis fulva* in bijna of volledig broedkleed onze streken als late doortrekker passeert zoals *Pluvialis apricaria* dat regelmatig doet in het laatst van april en begin mei. Niet minder dan vier exemplaren *Pluvialis fulva* in zomerkleed werden als zodanig geïdentificeerd in Groot-Brittannië en Ierland in juli 1990 (Dutch Birding 12: 207).

Indien vergunninghouders daartoe in de gelegenheid zijn, zou de vangst in de maanden mei, juni en juli interessante gegevens kunnen opleveren.

Uit ervaring heb ik geleerd dat Goudplevieren, Rosse Grutto's en Kemphanen, die ik in de mei-maand ving ten behoeve van het ringonderzoek, soms nog laat doortrekken.

Wat is er bekend omtrent hybriden van *Pluvialis apricaria* en *Pluvialis fulva*?

Tot heden zijn mij twee gevallen bekend. De eerste die erover schrijft is Popham 1900. Hij rapporteert over een 'apparent hybrid' (Gray 1958). Uitgebreider informatie over dit kruisingsproduct is van Sammy Borg 1976 en is getiteld: Hybrid *Pluvialis apricaria* X *Pluvialis dominica*. Wij mogen op goede gronden aannemen dat met de laatste naam *Pluvialis dominica fulva* is bedoeld. Tegenwoordig neemt men aan dat het een aparte soort is en daarom wordt geschreven als *Pluvialis fulva* (Roselaar 1990).

Hierna volgt een vertaling uit het Engels van het gehele verhaal.

'Een hybride tussen de Goudplevier *Pluvialis apricaria* en de Kleine Goudplevier *Pluvialis dominica* komt bij gelegenheid voor op doortrek. Een exemplaar werd verkregen op Malta, de 24ste november 1975. De hybride lijkt meer goudkleurig dan de hierboven genoemde twee

plevieren, in het bijzonder op de nek, kop, borst en meer verspreid op veren van de flanken, maar de tekeningen op de bovendelen zijn eerder zwartachtig dan donkerbruin. De onderdelen, de kin en oogleden zijn wit alhoewel het er iets op lijkt dat er een flauwe geelachtige oogstreep is die doorloopt tussen het voorhoofd en de bovenste snavelhelft, vervagend in een romig witte kleur. De okselveren, die eerder naar grijs neigen dan wit, zijn omzoomd met parelgrijze kleur. Het veroorzaken van de grijsachtige tint zou op rekening kunnen worden geschreven van deze fraaie bijna transparante okselveren. De vleugels van de hybride reiken tot het staarteinde en de poten waren grijsachtig.'

Broedende Goudplevier *Pluvialis apricaria apricaria* (L.) zuidelijke vorm. Uit goudplevierenfilm van dr. H. Frank, Bonn. Genomen midden mei 1956 in hoogveengebied grens Nederland/Duitsland ten westen van Meppen.

Hieronder zijn enige maten van de hybride gegeven, uitgedrukt in mm: lengte 251, vleugel 178, snavel 23, tarsus 42, staart 71.

Goudplevieren met grijsgetinte onderdelen

In een van mijn notitieboeken staat genoteerd dat wij op 7 december 1968, in gezelschap van C. de Boer, op een stuk land grenzend aan de Hijumervaart in de Hijumermieden 53° 17' N 05° 47' O, gemeente Leeuwarderadeel, de vanginstallatie hadden gereedgemaakt.

Er stond een matige oostelijke wind, het was bewolkt maar droog en de temperatuur schommelde om het vriespunt. Er was trek van Kieviten uit het noordoosten en wij zagen af en toe troepjes Goudplevieren overkomen. Om 9.00 uur vingenvij zes exemplaren.

Het viel ons op dat de onderdelen, zoals gewoonlijk, niet nagenoeg wit waren, maar uitgesproken grijs. Het leek of er klei op aanwezig was maar dat bleek niet afwasbaar te zijn. Het gewicht van twee vogels bedroeg 230-250 gram. Ze waren behoorlijk vet en het leken verder 'gewone' Goudplevieren *Pluvialis apricaria* te zijn. Hayman, Marchant & Prater (1986) vermelden onder *Pluvialis apricaria* bij adult niet in broedkleed: 'benedenflanken en buik witachtig. Toevallige enkelingen zijn veel grijzer dan afgebeeld'.

Na 1968 heb ik nog weer een groot aantal Goudplevieren in de handen gehad maar vogels met grijsgetinte onderdelen ben ik niet weer tegenge-

komen. Door oude wilstervangers heb ik mij laten vertellen dat de hiervoor geschetste vogels zogenaamde 'oosterse wilsters' waren.

Wij zouden meer inzicht en duidelijkheid wensen omtrent de genetische structuren met betrekking tot de populaties van *Pluvialis apricaria* en *Pluvialis fulva*. Mogelijkheden daartoe bieden de geavanceerde en verfijnde analysetechnieken die worden toegepast in de moleculaire biologie met name ten aanzien van het erfelijkheidsmolecuul *Deoxyribonucleic acid* (DNA), een fundamenteel eiwitbestanddeel van de levende stof (Wenink et al 1992).

Samenvatting

Schrijver dezes neemt in dit artikel het overlappend broedgebied van de Goudplevier *Pluvialis apricaria* in de Kleine Goudplevier *Pluvialis fulva*, gelegen in West-Siberië en gedeeltelijk om-

noordelijke periferie overheerst *Pluvialis fulva* en aan de zuidelijke grens *Pluvialis apricaria*. Mede door deze omstandigheden en andere gegevens uit de literatuur is de schrijver de mening toegedaan dat de condities gunstig mogen worden genoemd tot het plaatsvinden van hybridisatie. - Vanwege het feit dat uit het overlappend broedgebied tot heden drie terugmeldingen werden geregistreerd van *Pluvialis apricaria* welke in Nederland werden geringd, mag de conclusie worden getrokken dat er af en toe Goudplevieren afkomstig uit West-Siberië zich in ons land kunnen bevinden die naar alle waarschijnlijkheid gebruik maken van de Oostatlantische trekroute. Het is zeer wel mogelijk dat de Kleine Goudplevieren *Pluvialis fulva* die in de loop der jaren in ons land - met name Friesland zeker tien exemplaren - werden verzameld of waargenomen, uit genoemd gebied stammen. Omtrent hybriden (*Plu-*

Goudplevier *Pluvialis apricaria al-tifrons* (Brehm) in broedkleed, noordelijke vorm. Op doortrek naar de broedgebieden in Noord-Europa. Gevangen ten behoeve van het ringonderzoek begin met 1981 in Noord-Friesland-Buitendijks in de periode van bloeiende Paardebloemen in de wei.
Foto: O.J.P. Eenshuistra.

vattend de schiereilanden Jamal, Gydan, en Taimyr onder de loep.

Ten aanzien van de begrenzing van dit gebied wordt een vergelijking gemaakt tussen deze voorstelling door Johansen (1960) en door Kozlova (1961). Het blijkt dat deze oppervlakte, zoals Johansen (1960) heeft vermeld, aanzienlijk geringer is dan Kozlova (1961) ons laat zien. Bovendien loopt volgens Johansen de grens van het broedgebied van *Pluvialis fulva* te beginnen bij 70° N en 100° O tamelijk abrupt naar zuidzuid-oosten en bereikt de bergtoendra tot 55° N. Nagegaan is welke inheemse volkeren het overlappend broedgebied bewonen. Het zijn in hoofdzaak de Dolgan, Nganasan en Nenets die het besproken gebied bewonen. Betreffende het voorkomen van *Pluvialis apricaria* en *Pluvialis fulva* in het overlappend broedgebied kan worden opgemerkt dat de verspreiding van deze twee soorten verre van gelijkmatig is. Aan de

pluvialis apricaria X *Pluvialis fulva*) zijn de schrijver twee gevallen in de literatuur bekend. Op het eiland Malta is een hybridische Goudplevier verzameld waarvan een korte beschrijving in de literatuur is vermeld.

De schrijver dezes ving in 7 december 1968 in Noord-Friesland zes Goudplevieren met grijze onderdelen die verder gelijkenis vertoonden met *Pluvialis apricaria* in winterkleed.

Het is mogelijk dat er diverse op het oog moeilijk te herkennen hybriden van beide soorten voorkomen.

Waar verenkleebsbeschrijving en biometrische gegevens tekort schieten ten aanzien van identificatie dient men dieper en verder te zien. Wellicht kan onderzoek aan het DNA-molecuul een helderder inzicht verschaffen inzake de genetische structuren van de populaties van beide besproken soorten.

■ O.J.P. Eenshuistra, Prins Clausplein 95, 8935 DD Leeuwarden.

LITTERATUUR:

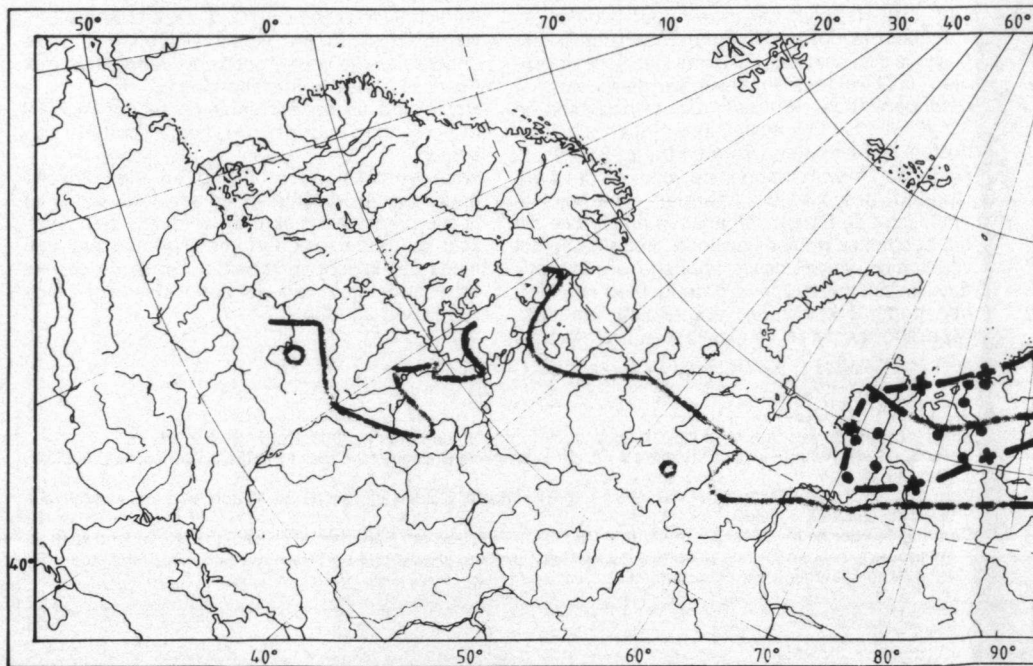
Berg, Arnold B. van den et al (1992): Rare birds in the Netherlands in 1990. Dutch Birding 14: 75.

Borg, S. (1976): Hybrid *Pluvialis apricaria* X *Pluvialis dominica*. Bulletin of the Malta Ornithological Society. Jan/Dec. 1976, no. 17.

Connors, P.G. (1983): Taxonomy, Distribution and Evolution of Golden Plovers (*Pluvialis dominica* and *Pluvialis fulva*). The Auk 100: 607-620.

Commissie voor de Nederlandse Avifauna, De (1970): Avifauna van Nederland. Lijst van de in Nederland waargenomen vogelsoorten en hun geografische vormen. Tweede, bijgewerkte en herziene druk. E.J. Brill, Leiden. Tevens 'Ardea' jaargang 58, extra nummer.

- Cooke, F. & P.A. Buckley (1987): Avian Genetics. A Population and Ecological Approach, London-New York.
- Cramp, S. et al (1983): Handbook of the Birds of Europe the Middle East and North Africa. Vol. III. Oxford University Press, Oxford-London-New York.
- Delacour, J. (1964): The Waterfowl of the World. Vol. 4. London.
- Eenshuistra, O. (1973): Goudplevier en Wilstervangst. Fryske Akademy, Leeuwarden.
- Forsyth, J. (1992): A History of the People of Siberia. Cambridge University Press, Cambridge.
- Gätke, H. (1897): Die Vogelwarte Helgoland. Braunschweig.
- Grant, R.B. & P.R. Grant (1989): Evolutionary Dynamics of a Natural Population. The University of Chicago Press, Chicago-London.
- Gray, A.P. (1958): Bird Hybrids. Farnham Royal, Buckinghamshire, Engeland.
- Hayman, P., J. Marchant & T. Prater (1986): Shorebirds. London-Sydney.
- Johansen, H. (1960): Die Vogelfauna Westsiberiens. Limicolae I. Journal für Orn. 101: 476-479.
- Johnsgard, P.A. (1960): Hybridization in the Anatidae and its taxonomic implications. The Condor 62: 25-33.
- Judge, J. (1983): People of the Arctic. National Geographic 163: 144-149.
- Jukema, J. & B. van der Veen (1990): Kleine Goudplevier terug van weggeweest. Vanellus 43: 150-151.
- Jukema, J. & B. van der Veen (1992): Kleine Goudplevier bij Abbega in november 1990. Dutch Birding 14: 14-17.
- Knox, A. (1987): Taxonomic status of 'Lesser Golden Plovers'. Brit. Birds 80: 482-487.
- Koziova, E.V. (1961): Fauna USSR, Vogels, Band II, Charadriiformes. Zoöl. Inst. Academie v. Wetenschappen. (In Russ.), Moskva-Leningrad.
- Levin, M.G. & L.P. Potapov (1956): Narodi Sibiri. (in Russ.) Moscow.
- Levin, M.G. & L.P. Potapov (1964): The Peoples of Siberia. Chicago-London.
- Lulof, I. (1992): Mededelingen betreffende inheemse volkeren aanwezig in het overlappend broedgebied van *Pluvialis apricaria* en *Pluvialis fulva* in West-Siberië. Brief gedateerd 14 oktober 1992.
- Müller, H., P. Prokosch & E.E. Syroechkovsky (1993): Nature Reserves on Taymyr. Russische, Engelse en Duitse tekst. A WWF-Arctic and Eastern-/Central European Programmes Publication. Oslo.
- Ogilvie, M.A. (1976): The Winterbirds. London.
- Pearson, H.J. (1904): Three Summers among the Birds of Russian Lapland. London.
- Popham, H.L. (1900): On birds from the Yenesei Valley. Bull. Brit. Orn. Cl. 11: 41.
- Roselaar, C.S. (1990): Identification and occurrence of American and Pacific Golden Plover in the Netherlands. Dutch Birding 12: 221-232.
- Sheldrake, R. (1987): A New Science of Life. Paladin, London.
- Seebohm, H. (1901): The Birds of Siberia. First published by J. Murray, London.
- Seebohm, H. (1976): The Birds of Siberia. Published by A. Sutton, Dursley, Gloucestershire, Engeland.
- Sibley, C.G. (1957): The Evolutionary and Taxonomic Significance of Sexual Dimorphism and Hybridization in Birds. The Condor 59: 166-191.
- Sibley, C.G. & J.E. Ahlquist (1986): Reconstruction Bird Phylogeny by Comparing DNA's. Scient. Am. 254-2: 68-78.
- Snouckaert van Schauburg, R.C.E.G.J. Baron (1908): Avifauna Neerlandica. Leeuwarden.
- Speek, B.J. & G. Speek (1984): Thieme's VogeltrekAtlas. Zutphen.
- Spiekman, H. & N. Groen (1993): Breeding performance of arctic waders in relation to lemming densities, North-East Taymyr, Siberia, 1992. WIWO-Report Nr. 33. WIWO foundation, Zeist.
- Times, The. (1968): The Times Atlas of the World. Comprehensive Edition, London.
- Vaughan, R. (1979): Arctic Summer; Birds in North Norway. Shrewsbury, Engeland.
- Voous, K.H. (1960): Atlas van de Europese Vogels. Elsevier, Amsterdam.
- Voous, K.H. (1992): Boekbespreking V.D. Iliev & V.E. Flint: Handbuch der Vögel der Sowjetunion. Delen 1, 4 en 6/1. Limosa 80: 405-407.
- Wenink, P.W. et al (1992): DNA-analyse: achter de grenzen van de biometrie. Limosa 65: 109-115.
- Wood, A. & R.A. French (1989): The development of Siberia. People and Resources. Basingstoke-London.

Aanvulling van dr. P.S. Tomkovich, Moskou op het artikel 'Goudplevier *Pluvialis apricaria* en Kleine Goudplevier *Pluvialis fulva* in West-Siberië en mogelijkheid tot vorming van hybriden door O.J.P. Eenshuistra

Naar aanleiding van de bewering door Johansen (1960) dat het broedgebied van de Kleine Goudplevier *P. fulva* de bergtoendra tot 55° N.B. in Siberië zou bereiken, heb ik hierover zowel mondeling als schriftelijk overleg gepleegd met dr. P.S. Tomkovich, Zoologisch Museum, Universiteit van Moskou.

Dr. Tomkovich en echtgenote, in gezelschap van dr. G. de Roos van Vlieland, waren toevallig bij ons te gast na afloop van de themadag 'Arctische Vogels' van de Nederlandse Ornithologische Unie gehouden op 9 oktober in het Biologisch Centrum te Haren waar dr. Tomkovich één van de in totaal negen lezingen hield.

Ten aanzien van in de aanhef genoemde opinie van H. Johansen mocht ik het volgende, per brief gedateerd 15 november 1993, origineel in de Engelse taal gestelde, schrijven ontvangen.

'Het broeden van Pluvialis (dominica) fulva zuidelijk tot 55° N.B. was niet een originele opvatting van H. Johansen maar het was de mening van verscheidene oude Russische wetenschappers (onder anderen Stegmann 1930, 1936. Journal für Ornithologie 78: 379-471 & 84: 58-139). Sedert de publikatie van een monografie door Kozlova (1961 in Russisch) over steltlopers, hield niemand nog rekening met broeden van fulva in Centraal- en zuidelijk Sibirië. De oude opvatting was niet gebaseerd op werkelijke broedgevallen maar op exemplaren verzameld in het laatst van mei en in het laatst van juli. Het betrof migranten. Het was een vergissing.'

Verder heb ik dr. Tomkovich nog gevraagd een up to date verspreidingskaart van *P. apricaria* en *P. fulva* samen te stellen ten aanzien van de begrenzing der broedgebieden van beide soorten. Dit heeft inmiddels zijn beslag gekregen en wij zeggen dr. Tomkovich op deze plaats ook nog hartelijk dank daarvoor. Thank you very much indeed.

De kaart ging vergezeld van een volgende uit het Engels vertaald schrijven.

*'Ik zend u een kaart van Rusland met de broedgebieden van beide Pluvialissoorten, gebaseerd op broedgevallen. Vanzelfsprekend kunnen er in de toekomst enige veranderingen optreden, maar niettemin is de gegeven situatie zeer dicht bij de werkelijkheid. Ik ben bijvoorbeeld niet zeker dat het broedgebied van *P. apricaria* tussen Sint Petersburg en de Witte Zee ononderbroken is; hierover zijn nog niet genoeg gegevens beschikbaar.*

*Uw kaart vertoont veel overeenkomst met de mijne, uitgezonderd enige details. Zoals in vergelijking met de overlappende zone van de twee soorten zou kunnen worden opgemerkt dat het verspreidingsgebied van *fulva* iets meer noordelijk ligt dan dat van *apricaria*.'*

■ O.J.P. Eenshuistra, Prins Clausplein 95, 8935 DD Leeuwarden.

LITTERATUUR:

- Johansen, H. (1960): Die Vogelfauna Westsiberiens. *Limicolae* 1. Journal für Orn. 101: 476-479.
 Kozlova, E.V. (1961): Charadriiformes-Suborder Waders. In: Fauna of the USSR. Birds. Deel 2, nummer 1, Part 2. Moscow-Leningrad.
 Tomkovich, P.S. (1992): Breeding-range and population changes of waders in the former Soviet Union. *British Birds* 85: 344-365, juli 1992.

Begrenzing broedgebieden in Europees en Aziatisch Rusland van Goudplevier *Pluvialis apricaria* _____ (naar Tomkovich 1992) en Kleine Goudplevier *Pluvialis fulva* + - + - -. Met een stip ● zijn broedgevallen aangegeven.

Al deze informatie is mij verstrekt in november 1993 door dr. P.S. Tomkovich, Zoologisch Museum, Universiteit van Moskou. De originele kaart werd om praktische redenen iets gemodificeerd en is getekend door J.P. Eenshuistra.

